

PAPER DETAILS

TITLE: İlahiyat Ve İslami İlimler Fakülteleri Araştırma Görevlilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Bakisi

AUTHORS: Lokman CERRAH

PAGES: 87-110

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1879571>

İLAHİYAT VE İSLAMİ İLİMLER FAKÜLTELERİ ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE BAKİŞİ

*Faculty Of Theology And Islamic Sciences Research Staff's View
Of Gender Roles*

Lokman CERRAH*

Makale Geliş Tarihi: 13.07.2021

Makale Kabul Tarihi: 19.09.2021

Özet: Bu araştırmada İlahiyat ve İslami İlimler fakültelerinde görev yapan araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin algıları araştırılmaktadır. Online olarak gönderilen formu cevaplayan 310 araştırma görevlisinden elde edilen veriler, SPSS istatistik programı ile Toplumsal Cinsiyet Rolüne İlişkin Tutumları bazı sosyo-demografik sorularla birlikte ölçülmüştür. Veriler genel olarak değerlendirildiğinde araştırma görevlilerinin, toplumsal cinsiyet rolleri açısından eşitlikçi bir tutum sahibi oldukları söylenebilir. Cinsiyet açısından Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği ortalamalarına bakıldığında, erkek araştırma görevlilerinin ortalamasının kadınlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Alt boyutlarda ise sadece eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda kadın araştırma görevlilerinin ortalamaları daha yüksek diğer alt boyutlarda ise yine erkek araştırma görevlilerinin ortalamaları daha yüksek çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Din Sosyolojisi, Toplumsal Cinsiyet Roller, İlahiyat Fakültesi, Araştırma Görevlisi
Faculty Of Theology And Islamic Sciences Research Staff's View Of Gender Roles

Abstract: In this study, the perceptions of research assistants working in the faculties of Theology and Islamic Sciences on the gender role are investigated. By analyzing the data obtained from 310 research assistants who answered the form sent online, their Attitudes Towards Gender Role were measured together with some socio-demographic questions. When the data are evaluated in general, it can be said that research assistants have an egalitarian attitude in terms of gender roles. When the "Gender Roles Attitude Scale" averages are examined in terms of gender, it is seen that the average of male research assistants is higher than female. In the sub-dimensions, the averages of female research assistants were higher only in the egalitarian gender role sub-dimension, and the averages of male research assistants were higher in the other sub-dimensions.

Keywords: Sociology Of Religion, Gender Roles, Faculty Of Theology, Research Assistant

* Dr. Öğrt. Üyesi., Atatürk Üniversitesi, Oltu Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, lokmancerrah@atauni.edu.tr

1. GİRİŞ

Cinsiyet kavramı son zamanlarda tekil kullanımının aksine daha çok tanımlama şeklinde birlikte kullanıldığı kavramlarla gündeme gelmektedir. Öncesinde veya sonrasında kullanılan kavramlarla oldukça farklı bağlamlarda ve anlamlarda kullanılmaya başlayan kavram bu kullanılma şekliyle de birçok tartışmanın temel konusu olmaktadır. Özellikle son dönemde İstanbul Sözleşmesi bağlamında yine en çok dikkat çeken ve bu sözleşmenin eleştirilerin odağı olmasına sebep olan kavramların, cinsiyetin farklı kullanımları ile elde edilen kavramların olduğu görülmektedir.

Kadın veya erkek olmanın doğuştan kazanılan özellikler olması onları aynı zamanda daha sonra ortaya atılan ve bugün oldukça yaygın kullanım alanına sahip birçok kavramın da temelini oluşturmaktadır. Bu kavramlardan birisi ve en yaygın kullanılanı toplumsal cinsiyet/ toplumsal cinsiyet algısıdır. Biyolojik cinsiyetin getirdiği özelliklerin toplum tarafından ele alınmasını ve kültürel kodlara göre yeniden inşa edilmesini anlatan bu kavram aynı zamanda toplumsal yapıda ve toplumsal hayatta kadın ve erkeğin bulundukları yeri göstermesi açısından da ayrıca önem kazanmaktadır.

Kültürel kodlara göre yeniden inşa edilen toplumsal cinsiyet, kadın ve erkek için önceden belirlenmiş ve sınırları çizilmiş çeşitli rolleri de beraberinde getirmektedir. Doğumdan ölüme kadar geçen süreçte kadın ve erkek cinsiyetine sahip bireylerin yapabilecekleri işlerden, söyleyebileceği kelimelere ve giyim kuşamda neleri tercih etmeleri gerektiğine varıncaya kadar pek çok verili rolü içeren bu yeni kavram da toplumsal cinsiyet rolleri olarak ifade edilir.

İlahiyat ve İslami İlimler Fakülteleri yükseköğretim sistemi içerisinde din eğitimi veren eğitim kurumlarıdır. Bu kurumların mezun ettiği öğrenciler Milli eğitim bakanlığı bünyesinde öğretmen olarak görev alabildikleri gibi Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde de din görevlisi olarak çalışma imkânına sahiptirler. Dolayısıyla toplumun her kesimi ile iletişim halinde olmak durumundalar. Yine gerek öğretmenlik ve gerekse din adamı olarak görev yaptıkları sürece toplumu yönlendirme noktasında ve çocukları eğitime rolleri dolayısıyla da onların sosyalleşmeleri sürecinde büyük bir etkiye sahipler. Bu sebepten dolayı onlara lisans eğitimleri sürecinde danışman olarak rol gösterici durumunda olan ve daha sonrasında da bizzat eğitmeni olarak süreçte önemli roller oynayan araştırma görevlilerinin bu konu hakkında ki görüşleri önem kazanmaktadır.

Bu noktadan hareketle çalışmanın konusunu toplumsal cinsiyet rolleri ve bu rollere İlahiyat ve İslami İlimler fakültelerinde görev yapan araştırma görevlilerinin bakışları oluşturmaktadır. Dolayısıyla çalışmamızda söz konusu araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında ki görüş ve düşünceleri tespit edilmeye çalışılacaktır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde daha öncede değinildiği üzere konunun anlaşılması açısından önem arz eden bazı kavramlar ele alınıp açıklanacaktır. Bu kavramlar, cinsiyet, toplumsal cinsiyet/algısı, toplumsal cinsiyet rolleri, cinsiyet ön yargıları/kalıpları ve cinsiyet ayrımcılığıdır.

2.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet, biyolojik olarak insanların doğuştan getirdikleri erkek ve kadın olma durumudur. Her insan bu iki cinsiyetten birinde dünyaya gelir. İki cinsiyet arasında ki temel farklar biyolojik olduğu kadar psikolojik ve duygusaldır.

Biyolojik cinsiyet kavramının toplum tarafından yeniden işlenmesi ve anlam dünyasının yeniden oluşturulması sonucu toplumsal cinsiyet kavramı ortaya çıkmaktadır. Toplumsal yapılar, kurumlar, algılar ve ilişkilerle bağlantılı bir öznellik boyutuna sahip olan (Kara ve Gürhan 2013:90) toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyet temelli bir kavram olsa da burada asıl önemli husus toplumun cinsiyeti değerlendirme şeklidir. Zira bu kavramdan aslında erkeklik ve kadınlık algıları ile bu algılardan yola çıkılarak cinsiyetlere yüklenen ve kültürel açıdan belirlenmiş fakat toplum içerisinde ve toplumlar arasında değişiklik gösteren roller anlaşılmaktadır (Busse ve Spielmann 2003:231).

Biyolojik açıdan kadın ve erkek olmak doğal bir durum ve doğuştan edinilmiş bir özellik olarak değerlendirilmektedir (Hepşen 2010:14). Toplumsal cinsiyet ise, kadın ve erkek için uygun görülen rollerin neler olduğuna dair yargıların toplumsal olarak üretildiğini ve bu açıdan tamamen kültür temelli bir yaklaşım, bir açıklama ve aynı zamanda bir kültürel inşa sürecidir (Scott 2010:116). Bu kültürel inşa sürecinde kadınlık ve erkeklik kavramları aynı zamanda biyolojik cinsiyet merkezli eşitsizliği, hiyerarşik ve egemen yapıyı kurmak, onları yeniden üretmek, doğallaştırmak ve bütün bunlara bir meşruiyet kazandırmak işlevine uygun olarak üretilmişlerdir (Serdaroğlu 2010:31).

Aslında toplumsal cinsiyet kavramı, toplumun cinsiyetlere yüklediği anlamların yanı sıra bireylerin kendilerini kadın ve erkek olarak nasıl algıladığına da işaret etmektedir (Aydın 2010:15). Çünkü bireyler, içine doğdukları topluma ait değerleri öğrenmek, benimsemek ve hayatlarına uygulamak şeklinde işleyen bir süreç içerisinde sosyalleşirler. Dolayısıyla bu sosyalleşme sonucunda toplumun kadın ve erkek tanımlarını da benimsemek ve içselleştirmek durumunda kalırlar.

Her ne kadar iş bölümü kavramı modern döneme ait bir kavram olsa da insanlık tarihi boyunca bir şekilde gerek sosyal sınıflara gerek sosyal statülere ve gerekse biyolojik cinsiyetlere uygun işlerin her zaman için tanımlandığı söylenebilir. Bu sebeple toplumsal cinsiyet kavramı özellikle cinsiyet odaklı iş bölümünü ve biyolojik cinsler arasında ki ilişkileri de vurgular. Bu şekilde hem kadının hem de erkeğin toplumda ki konumunu belirtir (Öngen ve Aytaç 2013:2). Bu bağlamda bir statü tanımlayıcı olarak toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğin

toplumsal yapıda edindikleri statüleri de ortaya koyar. Artı değerin aileye ait olmasının sebepleri olarak sayılan hayvan yetiştirilmeye başlanması, metallerin bulunması, dokumacılık ve tarla kültürünün gelişmesi gibi değişimler ile birlikte erkek ve kadın için statüler arasında ki eşitlik bozulmuş ve dolayısıyla roller de değişmiştir (Tan 1979:164).

Toplumsal cinsiyet kavramının tarihine bakıldığında, kavramı cinsiyet odaklı ayrımların aslında toplumsal olduğunu ileri sürecektir şekilde ilk kez kullananların Amerikalı feministler olduğu görülebilir (Scott 2010:113). Daha sonra 1949 yılında Simone de Beauvoir kadınlık kavramın odaklanarak “kadın doğulmaz kadın olunur” şeklinde ifade ettiği bir toplumsallaşma sürecine dikkat çeker. Bu toplumsallaşma sürecinde kadınlık kategorisi kültürel alan içerisinde bir anlam dizisi olup kimse toplumsal cinsiyetle doğmadığı gibi toplumsal cinsiyet her zaman edinilir (Kalin 2011:231). Fakat toplumsal cinsiyetin kavram olarak Sosyolojiye dahil olması “Sex, Gender and Society” eseriyle Ann Oakley tarafından 1972 yılında gerçekleşmiştir. Bu eserinde Oakley, toplumsal cinsiyet kavramıyla erkeklik ile kadınlık arasında ki bölünmenin eşitsizliğine vurgu yapmaktadır (Vatandaş 2011:56).

2.2. Toplumsal Cinsiyet Rolü

Toplumsal cinsiyet kavramı sadece statü belirleyen bir kavram olmayıp aynı zamanda bu statüler için yerine getirilmesi beklenen rolleri de içerir. Toplumsal cinsiyet doğrultusunda oluşan bu rollere toplumsal cinsiyet rolleri denir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet kavramı çok boyutlu bir kavram olarak, toplumsal cinsiyet rolleri kavramını da içinde barındırır (Yılmaz vd. 2009:27).

Bu kavramı detaylı bir şekilde değerlendirmeden önce konu ile ilgisi açısından önemli iki kavrama kısaca değinmek gerekmektedir. Bunlar rol ve statü kavramlarıdır.

Statü: Her birey içinde yaşadığı toplum içerisinde bir yer işgal eder. Bu yer sadece makam, mevki ya da meslek anlamında bir yer değildir. Bunları da içeren çok daha geniş bir kavram olan statü kavramı aslında toplumun her bir bireye bakışını da ortaya koyar. Toplumsal ilişkileri yönlendirme noktasında oldukça etkili olan bu kavram belli bir birey ya da gruba, toplum tarafından yüklenen toplumsal onur ya da saygınlıktır (Giddens 2000:620). Ancak birey ya da grup için öngörülen veya tahsis edilen statü her zaman onur ya da saygınlık kazandırmaz. Sosyolojiye bu kavramı ilk kez kazandıran Ralph Linton (akt. Ceylan 2011:93) statü kavramının bireyin bütün toplumla ilişkili pozisyonunu temsil ettiğini ifade eder.

Rol: Toplumda var olan statü veya sosyal konumlar için uygun görülen, onlara atfedilen ve gerçekleştirilmesi beklenen her şeydir (Marshall 1998:624)

Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumda ki toplumsal cinsiyet algısına göre ve bu algı doğrultusunda şekillenmiş statüler için öngörülen ve gerçekleştirilmesi

beklenen davranış kalıplarıdır. Dolayısıyla bu roller bireylerin toplum içerisinde sergilediği/sergilemek zorunda kaldığı açık davranışlardır. Toplumsal cinsiyet rolleri için aşağıda ki özellikleri sayabiliriz;

*Toplumsal cinsiyet rolleri, biyolojik cinsiyet temellidir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet rolleri biyolojik cinsiyetin birey davranışlarına olan etkisini de ifade eder. Fakat bu iki cinsiyet toplumun belirlediği rollerle birbirinden ayrılır dolayısıyla cinsiyetin önemi toplum tarafından belirlenir (Özkan 2019:5). Her toplum kendi üyelerini, cinsiyetlerini dikkate alarak belirli kalıplara sokar ve onlardan bu kalıplara uygun bir şekilde davranmalarını ister. Mesela çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre çocuklar erkekler ve kadınlar arasında ortaya çıkan tüm ayrımların sebebi olarak, fiziksel güç farkını ve kadınların doğurabilmesini göstermektedirler (Kılıç vd. 2014:146). Bu süreç hem erkek hem de kadını eşit olmayan bir düzleme mecbur bırakarak toplumsal cinsiyet rollerinin oluşmasına yol açar (Çelik 2018:15).

*Toplumsal cinsiyet rolleri, sosyokültürel değerlerce belirlenir. Buradan hareketle toplumsal cinsiyet rolleri, içinde yaşanılan kültürel beklentilerine uygun olarak, kadınlığın ve erkekliğin sosyal ortamlarda görünür olmasıdır denilebilir (Öngen ve Aytaç 2013:3). Dolayısıyla bu roller, toplum tarafından kalıp yargılara dönüştürülen ve kadına ve erkeğe kültürel olarak uygun görülen kişilik ve davranışlardır (Dökmen 2004). Mesela tarımla uğraşan, kırsal kesimde yaşayan geleneksel ailelerde erkekler daha çok yaşanılan şartlara göre bahçe bakımı, tamir gibi daha çok fiziksel güç gerektiren ev dışı işlerle uğraşırken kadınlar ise ev içi işlerden yemek pişirme, bulaşık yıkama ve ev temizliği gibi işlerle uğraşırlar (Şafak, Çopur, ve Özkan 2006). Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada da benzer bir şekilde özellikle kadınların azımsanmayacak bir oranda ev işlerini kendi sorumlulukları olarak algıladıkları ortaya çıkmıştır (Esen vd. 2017:54).

*Daha önce ifade edildiği üzere toplumsal cinsiyet rolleri sosyokültürel değerlerce belirlenmektedir. Ancak bu sosyokültürel değerler toplumdan topluma değişiklik göstermektedir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet rolleri de kültürden kültüre hatta aynı kültür içerisinde değişik sosyal gruplar arasında farklılaşabilmektedir (Esen vd. 2017:47). Toplumsal cinsiyet rollerine neredeyse her toplumsal yapıda rastlansa da geleneksel toplumlarda daha keskin ve şiddetlidir. Bu tür toplumlarda kadın için esas statü annelik olduğu için birincil rollerde iyi bir anne ve eş rolleridir (Tire t.y.:100). Toplumsal cinsiyet rollerinin, geçmişten günümüze incelendiğinde sadece aynı zaman diliminde yaşayan toplumlar arasında değil aynı zamanda mekân, sınıf, ırk ve yine toplumların ekonomik ve siyasi şartlarına göre de farklılaştığı görülmektedir (Öngen ve Aytaç 2013:4). Farklı kültürlere sahip farklı coğrafyalarda yaşayan toplulukların kadın ve erkeğe yüklediği roller diğerlerinininkiyle aynı olmayabilir (Bingöl 2014:109). Mesela ataerkil birçok toplumda erkek daha rasyonel, mantıklı ve güçlü kabul edilirken

kadınlar daha duygusal ve geri planda görülmektedir. Dolayısıyla bu kabullere uygun görülen roller de bu süreçte belirlenmektedir (Devrim Balcı 2019:5). Modernleşme süreci ile birlikte değişen sosyo-kültürel şartlar erkek ve kadının aile içerisinde ki rollerini her ne kadar sarsmış görünse de aile birliğinin korunması noktasında baskın bir kanaatin varlığı hala devam etmektedir (Kara ve Gürhan 2013:77).

*Toplumsal cinsiyet rolleri toplumdaki cinsiyete dayalı iş bölümünü de ortaya koyar. Kadın ve erkeklerin toplumda üstlendikleri bu iş bölümü kültür tarafından belirlenmekte ve zamanla değişebilir roller ve bu rollere uygun sorumluluklar içermektedir (Aksoy 2006). Cinsiyete dayalı iş bölümü erkekleri daha çok üretim alanlarına, kadınları ise üreme alanlarına (kurum içi emek, vb.) yöneltmiştir. Yine bu şekilde oluşan bir iş bölümü neticesinde erkekler artı-değeri daha yüksek olan meslekleri sahiplenmişlerdir. Ayrıca, yine bu süreçle birlikte artı-değeri yüksek (meslekî, dini, askeri vb.) meslekler cinsiyete dayalı iş bölümünde erkekler tarafından işgal edilmektedir (Aslan 2015:354).

*Toplumsal cinsiyet rollerini benimsemek ve bu rollere uygun davranmak toplum tarafından takdirle karşılanır. Takdir edilme ihtiyacı ise yetişkinler göre çocuklarda daha fazladır. Dolayısıyla bu durumda çocukluk döneminin cinsiyet rollerinin öğrenilmesi için en uygun dönem olduğu söylenebilir (Kılıç vd. 2014:126). Toplum, bu süreçte cinsiyet odaklı rol, tutum ve davranışların herhangi bir şekilde birbirine karıştırılmasına göz yummadığı gibi bu konudaki ihmalkârlık veya umursamazlıklara da anında tepki gösterir (Vatandaş 2011:31). Fakat yine de bazı durumlarda bireyler belirlenen bu rolleri benimsemeyebilir ve dolayısıyla bunlara uygun davranmayabilirler. Bu sürecin bir sonucu olarak aykırı bireyler, içinde bulundukları toplumdan dışlanırlar veya kendilerini dışlanmış hissedebilirler (Kansu 2015:11). Çünkü toplumsal hayatta önemli ölçüde etkileri olan normların yaptırım güçleri de vardır. Bu normlar hem kadın hem de erkek için birbirinden bütünüyle farklı iki ayrı kalıp çizerek onlara uygun farklı eylem, düşünce ve algı dünyası uygun görmektedir (Vatandaş 2011:48).

*Toplumsal cinsiyet rolleri (kadın-erkek ayrımı) için bir başlangıç noktası olarak çoğu sosyal bilimci iş bölümünün başlamasını göstermektedirler (Vatandaş 2011:35). Özellikle ev işlerinde ki rollerin cinsiyet odaklı olarak farklılaşması, kadınların hamile kalması, çocuk doğurması ve besleyip büyütmesi gibi cinslerin fizyolojik özelliklerine bağlanmaktadır (Vatandaş 2011:38).

3. AMAÇ, YÖNTEM VE METOT

Araştırma, Türkiye’de İlahiyat Fakülteleri ve İslami İlimler Fakültelerinde görev yapan araştırma görevlilerinin çalışma hayatı, toplumsal hayat, evlilik ve aile hayatı ile ilgili toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma, Türkiye’de İlahiyat Fakülteleri ve İslami İlimler Fakültelerinde görev yapan araştırma görevlilerine uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini bu fakültelerde görev araştırma görevlileri oluşturmaktadır. Anket uygulaması online olarak uygulanmıştır. Ana kütle içerisinde örneklemin belirlenmesinde rastlantısal örnekleme tekniğinden yararlanılmıştır. Böylelikle araştırma evreni içindeki her bireye eşit seçilme hakkı ya da şansı tanınmıştır. Eksik ve yetersiz olanlar elendikten sonra 310 sağlam anket formu ile veri analizi gerçekleştirilmiştir. Bu sayı %95 güven düzeyi ve %5 hata payı için yeterlidir.

Literatür araştırması sonucu oluşturulan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgi formu, ikinci bölümü ise Toplumsal Cinsiyet rolleri Tutum Ölçeğinden oluşmaktadır. Verilerin değerlendirilmesinde, IBM SPSS 20 paket programı kullanılmıştır. Araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin önermelerle ilgili görüşleri için tanımlayıcı istatistikler hesaplanmış ve ki-kare testi ile karşılaştırmalar yapılmıştır. Araştırma görevlilerinin kişisel form verileri sayı ve yüzdelik olarak ifade verilmiştir. TCRTÖ puanları ise ortalama, ortanca ile standart sapma olarak ifade edilmiştir. Kolmogorov Smirnov testi ile TCRTÖ ve alt ölçeklerin toplam puanlarının normal dağılıma uygun olmadığı tespit edilmiştir. Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği puan ortalamasının değişkenlere göre karşılaştırılmasında ikili gruplar için Mann-Whitney U testi, üçlü ve daha çok gruplar için Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Bu hesaplamalarda istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın temel sorusu “İlahiyat Ve İslami İlimler Fakülteleri araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları nelerdir?”. Bu temel sorunun yanında ayrıca “Cinsiyet değişkeni, araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarında bir farklılığa yol açmakta mıdır?”, “Çalışılan bölüm değişkeni, araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarında bir farklılığa yol açmakta mıdır?”, Mezun olunan öğrenim türü değişkeni, araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarında bir farklılığa yol açmakta mıdır? ve “ Aile tipi değişkeni, araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarında bir farklılığa yol açmakta mıdır? gibi sorulara da cevap aranmıştır.

Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği: Çalışma için kullanılan ölçek Zeyneloğlu ve Terzioğlu tarafından geliştirilmiş olan Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği olup orijinali 38 madde ve 5 boyuttan oluşmaktadır. Ölçek beşli likert tipi bir ölçek olup “kesimlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” yanıtlarını içermektedir. Ölçeğin puanlaması hem alt ölçekler açısından hem de tüm ölçek açısından yapılabilmektedir. Bu noktada “kesimlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” yanıtları sırasıyla 1,2,3,4,5

puan alabilmekte ve dolayısıyla ölçekten alınabilecek en düşük puan 38 ve en yüksek puan da 190 olarak hesaplanmaktadır.

Ölçek 5 boyutu ve içerdiği örnek maddeler şu şekilde sıralanabilir;

Eşitlikçi Cinsiyet Rolü: Toplam sekiz maddeden oluşan bu alt ölçek kadın ve erkeklerin gündelik hayatta ki rol ve sorumluluklarının eşit paylaşımını değerlendirmektedir. Mesela bu alt ölçek için *“Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücretler ödenmelidir.”* ve *“Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.”* maddeleri örnek olarak verilebilir.

Kadın Cinsiyet Rolü: Toplam sekiz maddeden oluşan bu alt ölçekte kadın için toplum tarafından öngörülen rolleri değerlendirmektedir. Mesela bu alt ölçek için *“Kızlar ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.”* ve *“Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir.”* maddeleri örnek olarak verilebilir.

Evlilikte Cinsiyet Rolü: Bu alt ölçekte sekiz maddeden oluşmaktadır. Ölçek bu sekiz madde ile evlilik yaşamında toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenen rol ve sorumluluklar değerlendirilmektedir. Mesela bu alt ölçek için *“Evlilikte gebelikten korunmak sadece kadının sorumluluğundadır.”* ve *“Bir kadın hastaneye gittiğinde kadın doktora muayene olmalıdır.”* maddeleri örnek olarak verilebilir.

Geleneksel Cinsiyet Rolü: Diğer alt ölçekler gibi sekiz maddeden oluşan bu alt ölçekte gündelik hayatta kadın ve erkeğe toplum tarafından uygun görülen rol ve sorumluluklar değerlendirilmektedir. Mesela bu alt ölçek için *“Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır”* ve *“Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.”* maddeleri örnek olarak verilebilir.

Erkek Cinsiyet Rolü: Diğer alt ölçeklerden farklı olarak 6 maddeden oluşan bu alt ölçek bu kez erkek için toplum tarafından uygun görülen rol ve sorumlulukları değerlendirmektedir. Mesela bu alt ölçek için *“Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır”* ve *“Bir erkek gerektiğinde karısını dövmelidir.”* maddeleri örnek olarak verilebilir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutum Ölçeğinin güvenilirliğini tespit için Zeyneloğlu ve Terzioğlu tarafından yapılan Cronbach α testinde 0,92 değeri bulunmuştur. Ölçeğin her bir alt boyutu için yapılan Cronbach α değerleri ise Eşitlikçi Cinsiyet Rolü için 0,80, Kadın Cinsiyet Rolü için 0,80, Evlilikte Cinsiyet Rolü için 0,78, Geleneksel Cinsiyet Rolü için 0,78 ve Erkek Cinsiyet Rolü için 0,72 olarak tespit edilmiştir.

Fakat araştırmamız için toplanan verilerin değerlendirilmesi sürecinde elde edilen istatistiki sonuçlar doğrultusunda alt ölçekler ve maddeleri yeniden belirlenmiştir. Bu düzenleme sonucunda kullanılan haliyle ölçek dört boyut ve 28

madde olarak düzenlenmiştir. Yeniden düzenlenen ölçeğe çıkarılan alt ölçek ile maddeler ve ait oldukları alt ölçekler şu şekildedir:

Kadın Cinsiyet rolü alt ölçeği gerekli güvenilirlik oranını elde edemediğinden dolayı çıkarılmıştır. Ayrıca Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt ölçeği içerisinde ki “Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.” maddesi ve Evlilikte Cinsiyet Rolü alt ölçeği içerisinde yer alan “Evlilikte kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir.” maddeleri de yine güvenilirlik bağlamında çıkarılmıştır.

Yapılan analizler, ölçeğin 28 maddelik bu son halinin toplumsal cinsiyetler rollerine ilişkin tutum ve davranışları ölçmek noktasında yeterli güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir.

Tablo1. TCRÖ ve Alt Ölçeklerin Güvenilirlik Katsayıları

Ölçek	Mad	Orta-	S.	C.	C. Alpha ¹
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	7	30,29	4,58	0,80	0,78
Evlilikte Cinsiyet Rolü	7	11,15	3,53	0,73	0,78
Geleneksel Cinsiyet	8	22,17	7,69	0,89	0,78
Erkek Cinsiyet Rolü	6	12,54	4,33	0,77	0,72
Toplumsal Cinsiyet Roller	28	76,11	11,08	0,77	0,92

Görüldüğü gibi gerek Toplumsal Cinsiyet Roller ölçeğinin gerekse ölçeğe ait alt ölçeklerin güvenilirlik değerleri yeterli düzeydedir.

4. BULGULAR

4.1. Araştırma Görevlileri İçin Tanımlayıcı Bilgiler

Tablodan da görüldüğü gibi araştırmaya katılan toplam 310 araştırma görevlisinin 172 tanesi (%55,5) kadın, 138 tanesi (44,5) ise erkeklerden oluşmaktadır. Bu durum aslında genel olarak akademide özel olarak ise İlahiyat Ve İslami İlimler Fakülteleri fakültelerinde görevli araştırma görevlilerinin dağılımını da yaklaşık olarak yansıtmaktadır. Her ne kadar daha üst noktalarda ağırlık erkek akademisyenlerde olsa da araştırma görevliliği seviyesinde kadın araştırma görevlileri sayıca daha çok olduğu görülmektedir.

Araştırma görevlilerinin çalıştıkları bölüm incelendiğinde, 181(58,4) tanesinin Temel İslam Bilimleri, 87 tanesinin (%28,1) Felsefe ve Din Bilimleri bölümlerinde ve 42 tanesinin (%13,5) de İslam Tarihi ve Sanatları bölümlerinde görev yaptıkları görülmektedir. Bu dağılımın da yine bu fakültelerdeki araştırma görevlisi dağılımına yakın bir şekilde gerçekleştiği görülmektedir.

Araştırma görevlilerinin mezun oldukları öğretim türü incelendiğinde katılımcıların büyük bir bölümünün (242 kişi, %78,1) İlahiyat Fakültesi mezunu olduğu görülmektedir. Mezun olunan diğer bölümler ve mezun sayıları sırasıyla Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği bölümü mezunu 26 (%8,4) kişi,

¹ Bu sütunda ki değerler 5 boyut ve 38 maddeli orijinal ölçeğe ait değerlerdir.

İLİTAM mezunu 21 (%6,8) kişi ve diğer bölümler mezunu ise 20 (6,5)'tir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği bölümleri 2014 yılı itibariyle öğrenci alımına kapatılmıştır. İLİTAM programı ise uzaktan eğitim yürütülen bir bölüm olup genellikle zaten daha önce bir iş sahibi olan ve yine çoğunlukla yaş itibarıyla daha yaşlı bireylerin tercih ettiği bölümlerdir. Diğer seçeneği ise dini ilimler verilmeyen herhangi bir bölümden mezunları içermektedir.

Tablo 2: Araştırma Görevlilerinin Cinsiyet, Çalıştıkları Bölüm, mezun Oldukları Program türü, Aile Tipleri ve Ekonomik Durumlarına ilişkin özelliklerinin Dağılımı

Araştırma Görevlilerinin Özellikleri	Sayı	%
Cinsiyet		
Kadın	172	55,5
Erkek	138	44,5
Toplam	310	100,0
Çalışılan Bölüm		
Temel İslam Bilimleri	181	58,4
Felsefe ve Din Bilimleri	87	28,1
İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü	42	13,5
Toplam	310	100,0
Mezun Olunan Program Türü		
İlahiyat	242	78,1
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği	26	8,4
İLİTAM	21	6,8
Diğer	20	6,5
Boş	1	,3
Toplam	310	100,0

4.2. Araştırma Görevlileri Ebeveynleri İçin Tanımlayıcı Bilgiler

Araştırma görevlilerinin anne eğitim durumları ile baba eğitim durumları arasında belirgin bir farklılığın varlığı dikkat çekmektedir. Anne eğitim durumu için %17 olan okuma yazma bilmeyenlerin oranı baba eğitim durumunda %5 olarak görünmektedir. Yine anne eğitim durumu için %5,8 olan lisans düzeyi baba eğitim durumunda %30'a çıkmaktadır. Bu oranlar aslında özellikle belli yaş üzerindeki kadın-erkek farklılığı açısından beklenen bir durum olarak değerlendirilebilir. Çünkü özellikle kırsalda kadınların okuma oranları ile erkeklerin okuma oranları arasında önemli farkların olduğu bilinmektedir. Bu oranlar ayrıca araştırma görevlilerinin anne tarafından kırsalla bağlarının oldukları anlamına da gelir. Zira okuma-yazma bilmeyenler ile ilkokul ve ortaokul okuyanların toplam oranı %75'e çıkmaktadır.

Anne-baba çalışma durumları da aslında eğitim durumları ile doğrudan ilişkili bir durumdur. Çünkü bir önceki tabloda da görüldüğü gibi anne eğitim durumları oldukça düşüktür. Eğitim durumun düşüklüğü ise iş bulma ve çalışma durumunu doğrudan etkileyen bir husustur. Burada dikkat çeken husus daha çok baba çalışma durumu açısından %26,8'lik çalışmama durumudur. Çünkü bu oran yaklaşık olarak tüm katılımcılar açısından dörtte bire denk gelmektedir.

Tablo 3: Araştırma Görevlilerinin Anne- Babalarının Öğrenim ve Çalışma Durumlarına ilişkin özelliklerinin Dağılımı

Ebeveynlerin Bazı Özellikleri	Sayı	%
Anne Öğrenim Düzeyi	(n=310)	
Okuma-yazma yok	54	17,4
İlkokul	152	49,0
Ortaokul	29	9,4
Lise	45	14,5
Ön Lisans	12	3,9
Lisans	18	5,8
Baba Öğrenim Düzeyi	(n=310)	
Okuma-yazma yok	16	5,2
İlkokul	78	25,2
Ortaokul	37	11,9
Lise	57	18,4
Ön Lisans	29	9,4
Lisans	93	30,0
Anne Çalışma Durumu	(n=310)	
Çalışıyor	26	8,4
Çalışmıyor	282	91,0
Boş	2	,6
Anne Çalışma Durumu	(n=310)	
Çalışıyor	226	72,9
Çalışmıyor	83	26,8
Boş	1	,3

4.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği Değerlendirmesi

Araştırma görevlilerinin yeniden yapılandırılmış TCRÖ' den alabilecekleri minimum ve maksimum puanlar "28" ve "140"dır. Araştırma görevlilerinin alacakları maksimum değer, onların toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili olarak eşitlikçi tutuma sahip olduklarını ifade etmektedir. Bunun aksi bir durum olarak alacakları minimum değer ise onların toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili olarak geleneksel bir tutuma sahip olduklarını ifade etmektedir. Tabloya bakıldığında araştırma görevlilerinin ölçeğin tamamı için aldıkları minimum puanın "52", maksimum puanın "112" ve puan ortancalarının ise "76" olduğu görülmektedir. Bu puanlar birlikte değerlendirildiğinde araştırma görevlilerinin, toplumsal cinsiyet rolleri açısından eşitlikçi bir tutum sahibi oldukları söylenebilir.

Aşağıda yer alan tablo 4'de araştırma görevlilerinin TCRTÖ ve alt ölçe boyutlarından aldıkları farklı puanlar verilmiştir. Araştırmamız için yeniden yapılandırılmış alt boyutlar da aynı şekilde incelendiğinde;

Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt boyutu için tespit edilen minimum ve maksimum puanların "14" ve "35" oldukları ve puan ortancalarının da "32" olduğu görülmektedir. Bu boyut ile ilgili alınabilecek minimum puanın "7" ve maksimum

puanın da “35” olduğu düşünüldüğünde araştırma görevlilerin toplumsal cinsiyet rollerine dair eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 4: Araştırma Görevlilerinin TCRTÖ ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalama, Ortancalarının ve Minimum-Maksimum Puanlarının Dağılımı

Ölçek	Ortalama	S. Sapma	Ortanca	Min.	Max.
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	30,29	4,58	32	14	35
Evlilikte Cinsiyet Rolü	11,15	3,53	11	7	23
Geleneksel Cinsiyet Rolü	22,17	7,69	22	8	40
Erkek Cinsiyet Rolü	12,54	4,33	12	6	28
TCRTÖ	76,11	11,08	76	52	112

Evlilikte Cinsiyet Rolü alt boyutu için tespit edilen minimum ve maksimum puanların “7” ve “23” oldukları ve puan ortancalarının da “11” olduğu görülmektedir. Bu boyut ile ilgili alınabilecek minimum puanın “7” ve maksimum puanın da “35” olduğu düşünüldüğünde araştırma görevlilerin toplumsal cinsiyet rollerine dair geleneksel bir tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Geleneksel Cinsiyet Rolü alt boyutu için tespit edilen minimum ve maksimum puanların “8” ve “40” oldukları ve puan ortancalarının da “22” olduğu görülmektedir. Bu boyut ile ilgili alınabilecek minimum puanın “8” ve maksimum puanın da “40” olduğu düşünüldüğünde araştırma görevlilerin toplumsal cinsiyet rollerine dair eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Erkek Cinsiyet Rolü alt boyutu için tespit edilen minimum ve maksimum puanların “6” ve “28” oldukları ve puan ortancalarının da “12” olduğu görülmektedir. Bu boyut ile ilgili alınabilecek minimum puanın “6” ve maksimum puanın da “30” olduğu düşünüldüğünde araştırma görevlilerin toplumsal cinsiyet rollerine dair geleneksel bir tutuma sahip oldukları söylenebilir.

4.4. Cinsiyet Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Alanlara Ait Puanlar

Mann-Whitney Testi Sig. (Anlamlılık) sütunundaki değerlerin TCRTÖ ve alt ölçekler için $p = 0,000$ olduğu görülmektedir. Söz konusu değer $0,05$ 'den küçük olduğu için, cinsiyet ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasındaki ilişkinin $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 5: Araştırma Görevlilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlarının Dağılımı

Boyutlar	Sig.	Kadın				Erkek			
		Ortalama	Ortanca	Min	Max	Ortalama	Ortanca	Min.	Max
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	,000	32,50±2,78	34	23	35	27,52±4,93	28	14	35
Evlilikte Cinsiyet Rolü	,000	9,31±2,37	9	7	17	13,42±3,47	13	7	23
Geleneksel Cinsiyet Rolü	,000	17,88±5,55	18	8	32	27,36±6,77	28	8	40
Erkek Cinsiyet Rolü	,000	10,92±3,32	11	6	20	14,57±4,69	14	6	8
TCRTÖ	,000	70,62±8,53	71	52	91	82,87±10,18	84	57	112

Eşitlikçi cinsiyet rolü alanında kadınların ($x = 32,50 \pm 2,78$), evlilikte cinsiyet rolü alanında erkeklerin ($x = 13,42 \pm 3,47$), geleneksel cinsiyet rolünde erkeklerin ($x = 27,36 \pm 6,77$), erkek cinsiyet rolünde erkeklerin ($x = 14,57 \pm 4,69$) puanları daha yüksektir. TCRTÖ toplamına bakıldığında yine erkeklerin ($x = 82,87 \pm 10,18$) puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.5. Çalışma Alanına Göre TCRTÖ ve Alt Alanlara Ait Puanlar

TCRTÖ toplam puanları çalışma alanına göre incelendiğinde, farklı çalışma alanlarından araştırma görevlilerinin ortalama puanları anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($X^2=22,722, p = .000$). Temel İslam Bilimleri alanında çalışan bireyler ölçekten en yüksek ortalamalara sahiptir ($x = 78,73 \pm 11,16$). Eşitlikçi cinsiyet rolü puanları çalışma alanına göre anlamlı düzeyde farklıdır ($X^2=33,395, p = .000$). Felsefe ve Din Bilimleri çalışma alanında çalışanlar bu alanda en yüksek puanları elde etmiştir ($x = 32,01 \pm 3,58$). Evlilikte cinsiyet rolü puanları çalışma alanına göre anlamlı düzeyde farklıdır ($X^2=17,269, p = .000$). Bu alanda Temel İslam Bilimleri alanında çalışanlar en yüksek ortalamaya sahiptir ($x = 11,86 \pm 3,72$).

Geleneksel cinsiyet rolü puanları çalışma alanı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($X^2=31,051, p = .000$). Bu alanda Temel İslam Bilimleri alanında çalışan uygulayıcılar en yüksek ortalamalara sahiptir ($x = 24,22 \pm 7,82$). Erkek cinsiyet rolü puanları çalışma alanına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($X^2=25,476, p = .000$). Bu alanda en yüksek ortalamalar da benzer şekilde Temel İslam Bilimleri alanında çalışanlar almıştır ($x = 13,61 \pm 4,38$).

Tablo 6: Araştırma Görevlilerinin Çalışma Alanı Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Dağılımı

Çalışılan Bölüm	Değerler	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü	TCRTÖ
Temel İslam Bilimleri	Ortalama	29,05±4,97	11,86±3,72	24,22±7,82	13,61±4,38	78,73±11,16
	Ortanca	30	12	24	13	79
	Min.	14	7	8	6	56
	Max.	35	23	40	28	112
Felsefe ve Din Bilimleri	Ortalama	32,01±3,63	10,23±3,10	19,19±6,94	11,00±4,07	72,44±10,18
	Ortanca	33	9	18,5	10,5	71,5
	Min.	17	7	8	6	52
	Max.	35	20	36	24	98
İslam Sanatları ve tarihi	Ortalama	32±2,84	10±2,95	19,22±5,82	11,27±3,71	72,5±9,73
	Ortanca	32	9	19	11	73
	Min.	25	7	8	6	53
	Max.	35	18	32	20	93
Ki-kare		33,395	17,269	31,051	25,476	22,722
p		,000	,000	,000	,000	,000

4.6. Mezun Olunan Programa Göre TCRTÖ ve Alt Alanlara Ait Puanlar

TCRTÖ toplam puanları mezun olunan programa göre incelendiğinde, farklı öğretim programlarından mezun olan araştırma görevlilerinin ortalama puanlarının sınırda bir anlamlılık düzeyine sahip oldukları görülmektedir ($X^2=6,017$, $p=.049$). İLİTAM mezunu araştırma görevlileri ölçekten en yüksek ortalamalara sahiptir ($x=81,89\pm8,69$). En düşük ortalama ise “Diğer” öğretim türü mezunlarında görülmektedir ($x=69,25\pm11,0$).

Eşitlikçi cinsiyet rolü puanları çalışma alanına göre anlamlı düzeyde farklıdır ($X^2=12,769$, $p=.002$). “Diğer” öğretim türü mezunu araştırma görevlileri bu alanda en yüksek puanları elde etmiştir ($x=32,21\pm3,39$). En düşük puan ortalamasının ise İLİTAM mezunu araştırma görevlilerinde görülmektedir ($x=26,75\pm4,68$).

Evlilikte cinsiyet rolü puanları çalışma alanına göre anlamlı düzeyde farklıdır ($X^2=12,980$, $p=.002$). Bu alanda İLİTAM mezunu araştırma görevlileri en yüksek ortalamaya sahiptir ($x=13,70\pm3,01$). En düşük ortalama ise “Diğer” öğretim türü mezunlarında görülmektedir ($x=9,10\pm2,88$).

Geleneksel cinsiyet rolü puanları çalışma alanı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($X^2=26,332$, $p=.000$). Bu alanda İLİTAM mezunu araştırma görevlileri en yüksek ortalamalara sahiptir ($x=27,85\pm5,71$). En düşük ortalama ise “Diğer” öğretim türü mezunlarında görülmektedir ($x=17,73\pm7,08$). Erkek cinsiyet rolü puanları arasında mezun olunan program türüne göre anlamlı düzeyde bir farklılık belirlenmemiştir ($X^2=4,120$, $p=.127$).

Tablo 7: Araştırma Görevlilerinin Mezun Olunan Program Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Ölçeklerinden Puanlarının Dağılımı

Mezun Olunan Program	Değerler	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü	TCRTÖ
İlahiyat	Ortalama	30,21±4,71	11,21±3,55	22,24±7,78	12,64±4,44	76,30±11,14
	Ortanca	32	11	22	12	75
	Min.	14	7	8	6	52
	Max	35	23	40	28	112
DİKAB	Ortalama	31,76±2,79	10,53±3,30	21,30±6,48	11,80±3,62	75,42±10,04
	Ortanca	33	9,5	21,5	11	75,5
	Min.	25	7	10	7	58
	Max	35	16	32	20	92
İLİTAM	Ortalama	26,7	13,70±3,01	27,85±5,71	13,80±2,098	81,89±8,69
	Ortanca	26,5	14,5	28,5	14	84
	Min.	18	8	16	8	59
	Max	35	18	36	19	94
Diğer	Ortalama	32,21±3,39	9,10±2,88	17,73±7,08	10,8±4,67	69,25±11,00
	Ortanca	34	8	16	10,5	68,5
	Min.	23	7	8	6	53

Max	35	18	28	19	85
Ki-kare	12,769	12,980	13,215	4,120	6,017
p	,002	,002	,001	,127	,049

4.7. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Alanlara Ait Puanlar

TCRTÖ toplam puanları anne eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, araştırma görevlilerinin ortalama puanları anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($X^2=19,249= p=.002$). Anne eğitim durumu okuma yazma bilmeyen araştırma görevlileri bu alanda en yüksek puanları elde etmiştir ($x=80,13\pm10,49$).

Tablo 8: Araştırma Görevlilerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Dağılımı

Anne		Eşitlikçi	Evlilikte	Geleneksel	Erkek	TCRTÖ
Okuma-Yazma Yok	Ortalama	28,07±5,16	12,80±3,83	25,71±7,21	13,53±4,03	80,13±10,49
	Ortanca	29	12	28	13	82,5
	Min.	14	7	8	6	57
	Max	35	23	36	25	97
İlkokul	Ortalama	30,51±4,39	10,92±3,30	22,48±7,50	12,47±4,50	76,40±10,82
	Ortanca	32	10	22	11	75
	Min.	18	7	8	6	56
	Max	35	21	40	28	112
Ortaokul	Ortalama	29,50±3,91	12,53±3,93	22,28±7,08	13,75±3,57	78,07±10,62
	Ortanca	30	12	23,5	14	76,5
	Min.	22	7	8	6	62
	Max	34	19	33	21	98
Lise	Ortalama	31,83±4,25	10,04±2,99	19,28±7,54	11,73±4,10	72,90±10,62
	Ortanca	33,5	9	18	11	74
	Min.	15	7	8	6	56
	Max	35	17	40	26	98
Ön lisans	Ortalama	31,41±3,52	8,91±2,15	17,58±6,96	10,5±3,23	68,41±10,21
	Ortanca	32	8	18,50	11,5	72,5
	Min.	25	7	8	6	52
	Max	35	12	27	15	80
Lisans	Ortalama	31,50±5,17	10,16±3,80	18,27±8,24	11,83±5,95	71,77±12,88
	Ortanca	33	8,50	18	10	68
	Min.	18	7	8	6	56
	Max	35	20	36	23	97
Ki-kare		26,09	27,891	27,493	13,263	19,249
p		0,000	0,000	0,000	0,021	0,02

Ölçek alt boyutları açısından değerlendirildiğinde ise; Eşitlikçi cinsiyet rolü puanları anne eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklıdır ($X^2=26,09$, $p=.000$). Anne eğitim durumu lise olan araştırma görevlileri bu alanda en yüksek puanları elde etmiştir ($x=31,83\pm4,25$). Evlilikte cinsiyet rolü puanları arasında

çalışma alanına göre anlamlı düzeyde farklıdır ($X^2=27,891$, $p=.000$). Anne eğitim durumu okuma yazma bilmeyen araştırma görevlileri bu alanda en yüksek puanları elde etmiştir ($x= 12,80\pm 3,83$). Geleneksel cinsiyet rolü puanları çalışma alanına göre anlamlı düzeyde farklıdır ($X^2=27,493$, $p=.000$). Bu alanda anne eğitim durumu okuryazar olmayan araştırma görevlileri bu alanda en yüksek puanları elde etmiştir ($x= 25,71\pm 7,21$). Erkek cinsiyet rolü puanları çalışma alanına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($X^2=13,263$, $p=.021$). Bu alanda anne eğitim durumu ortaokul olan araştırma görevlileri bu alanda en yüksek puanları elde etmiştir ($x= 13,75\pm 3,57$).

4.8. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Alanlara Ait Puanlar

TCRTÖ toplam puanları baba eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, araştırma görevlilerinin ortalama puanları anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($X^2=24,336$, $p=.000$). Anne eğitim durumu okuma yazma bilmeyen araştırma görevlileri bu alanda en yüksek puanları elde etmiştir ($x= 82,40\pm 8,68$).

Tablo 9: Araştırma Görevlilerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlarının Dağılımı

Baba Eğitim Durumu	Değerler	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü	TCRTÖ
Okuma Yazma Yok	Ortalama	29,53±3,83	13,13±2,72	26,33±7,07	13,40±3,24	82,40±8,68
	Ortanca	29	13	28	14	84
	Min.	24	8	8	6	57
	Max	35	17	34	17	92
İlkokul	Ortalama	29,06±4,65	11,94±3,66	24,73±7,62	13,65±4,32	79,40±10,75
	Ortanca	30	12	24	14	82
	Min.	19	7	10	6	57
	Max	35	21	40	25	100
Ortaokul	Ortalama	30,66±5,57	11,57±3,52	22,48±7,13	12,80±4,72	76,65±10,10
	Ortanca	32	12	22	11	76
	Min.	15	7	8	6	56
	Max	35	18	40	26	98
Lise	Ortalama	30,66±4,81	10,78±3,84	19,85±7,20	11,94±4,22	73,26±10,67
	Ortanca	32	9	19	11	72
	Min.	14	7	8	6	56
	Max	35	23	35	23	98
Ön lisans	Ortalama	28,96±4,73	11,10±3,21	24,03±7,58	13,41±4,37	77,51±11,04
	Ortanca	30	11	25	12	77
	Min.	18	7	9	6	53
	Max	35	19	40	24	102
Lisans	Ortalama	31,79±3,61	10,22±3,25	19,83±7,42	11,57±4,35	73,42±
	Ortanca	33	10	19	11	73
	Min.	18	7	8	6	52
	Max	35	20	39	28	112

Ki-kare	23,404	21,409	33,058	16,274	24,336
p	,000	,001	,000	,000	,000

Ölçek alt boyutları açısından değerlendirildiğinde ise; Eşitlikçi cinsiyet rolü puanları baba eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklıdır ($X^2=23,404$, $p=.000$). Baba eğitim durumu lisans olan araştırma görevlileri bu alanda en yüksek puanları elde etmiştir ($x=31,79\pm3,61$). Evlilikte cinsiyet rolü puanları arasında çalışma alanına göre anlamlı düzeyde farklıdır ($X^2=21,409$, $p=.001$). Anne eğitim durumu okuma yazma bilmeyen araştırma görevlileri bu alanda en yüksek puanları elde etmiştir ($x=13,13\pm2,72$). Geleneksel cinsiyet rolü puanları çalışma alanına göre anlamlı düzeyde farklıdır ($X^2=33,058$, $p=.000$). Bu alanda anne eğitim durumu okuryazar olmayan araştırma görevlileri bu alanda en yüksek puanları elde etmiştir ($x=26,33\pm7,07$). Erkek cinsiyet rolü puanları çalışma alanına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($X^2=16,274$, $p=.000$). Bu alanda anne eğitim durumu ilköğretim olan araştırma görevlileri bu alanda en yüksek puanları elde etmiştir ($x=13,65\pm4,32$).

4.9. Anne-Baba Çalışma Durumuna Göre TCRTÖ ve Alt Alanlara Ait Puanlar

TCRTÖ toplam puanları anne çalışma durumu değişkenine göre incelendiğinde, araştırma görevlilerinin ortalama puanları anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($X^2=11,205$, $p=.001$). Annesi çalışmayan araştırma görevlileri bu alanda en yüksek puanları elde etmiştir ($x=76,82\pm10,78$).

Tablo 10: Araştırma Görevlilerinin Anne-Baba Çalışma Durumu Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlarının Dağılımı

Anne Çalışma Durumu	Değerler	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü	TCRTÖ
Çalışıyor	Ortalama	32,19±4,1	9,19±2,98	16,5±6,70	10,76±4,32	68,65±10,66
	Ortanca	34	7,5	15	9,5	66,5
	Min.	23	7	8	6	52
	Max	35	15	29	19	85
Çalışmıyor	Ortalama	30,08±4,3	11,32±3,51	22,65±7,56	12,76±4,34	76,82±10,78
	Ortanca	31,5	11	22	12	76
	Min.	14	7	8	6	56
	Max	35	23	40	28	112
Ki-kare		8,15	10,86	14,84	5,04	11,205
p		,004	,001	,000	,025	,001
Baba Çalışma Durumu	Değerler	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü	TCRTÖ
Çalışıyor	Ortalama	30,46±4,2	10,99±3,56	21,44±7,66	12,67±	75,57±11,14
	Ortanca	32	10	21	12	75
	Min.	14	7	8	6	52
	Max	35	23	40	28	112

Çalışmıyor	Ortalama	29,744,2	11,61±3,47	24,04±7,43	12,38±4,08	77,79±
	Ortanca	30	12	24	12	77
	Min.	19	7	8	6	56
	Max	35	21	39	23	100
Ki-kare		3,073	2,781	7,875	,092	3,168
p		,08	,095	,005	,762	,075

Ölçek alt boyutları açısından değerlendirildiğinde ise; Eşitlikçi cinsiyet rolü puanları anne çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklıdır ($X^2=8,15$, $p=.004$). Annesi çalışan araştırma görevlileri bu alanda en yüksek puanları elde etmiştir ($x= 32,19\pm4,01$). Evlilikte cinsiyet rolü puanları arasında anne çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklıdır ($X^2=10,86$, $p=.001$). Annesi çalışmayan araştırma görevlileri bu alanda en yüksek puanları elde etmiştir ($x= 11,32\pm3,51$). Geleneksel cinsiyet rolü puanları anne çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklıdır ($X^2=14,84$, $p=.000$). Bu alanda annesi çalışmayan araştırma görevlileri en yüksek puanları elde etmiştir ($x= 22,65\pm7,56$). Erkek cinsiyet rolü puanları anne çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($X^2=5,04$, $p=.025$). Bu alanda annesi çalışmayan araştırma görevlileri en yüksek puanları elde etmiştir ($x= 12,76\pm4,34$).

TCRTÖ toplam puanları baba çalışma durumu değişkenine göre incelendiğinde, araştırma görevlilerinin ortalama puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık belirlenmemiştir ($X^2=3,168$, $p=.075$).

TARTIŞMA

Biyolojik cinsiyeti temel alarak toplum tarafından kültürel kodlara göre yeniden inşa edilmiş olan toplumsal cinsiyet her bir bireyi erkek veya kadın ayırt etmeden etkilemektedir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet, toplumlar arasında, zaman dilimleri arasında ve hatta aynı zaman diliminde ve aynı toplumda tercih edilen yaşam biçimlerine göre bile farklılaşabilmektedir.

Toplumsal cinsiyet aynı zamanda bireyler için toplumsal bir statü belirleme aracı olarak kullanılır. Bu statüler o bireyin aynı zamanda toplumdaki yerini ve saygınlığını da belirler. Dolayısıyla bu kavram açısından değerlendirildiğinde cinsiyetlerin toplumdaki yeri ve önemi de ortaya konulabilir. Kadın olmak ya da erkek olmak bu noktada her toplum için farklı anlam ve statü anlamına gelmektedir.

Statü kavramının beraberinde gelen ve birlikte anlam kazanan diğer bir kavram ise rol kavramıdır. Rol, toplumun statülerden beklediği davranış kalıplarıdır. Konumuz açısından bakıldığında toplumsal cinsiyet ile belirlenen statülere uygun olarak toplumsal cinsiyet rolleri de beklenen davranış kalıplarını ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri günümüz akademik çalışmalarında daha çok geleneksel ve eşitlikçi olmak üzere iki şekilde değerlendirilmektedir. Geleneksel roller, kadın ve erkek için onların biyolojik cinsiyetlerinden kaynaklanan çeşitli özellikler (fiziksel güç ve doğurganlık gibi) dikkate alınarak belirlenmiş-

tir. Bunlardan, daha çok ev içerisinde ilgilendiren temizlik, bulaşık/çamaşır yıkama, yemek yapma, çocuk doğurma ve devamında onun bakımını üstlenme gibi sorumluluklar genel kadına yüklenirken, dışarda çalışma, evi geçindirme ve aile reisliği gibi sorumluluklar da genel olarak erkeğe yüklenmiştir. Bu sorumlulukların kadın ve erkek arasında eşit bir sorumluluk dâhilinde paylaşımı ise eşitlikçi roller olarak değerlendirilmektedir (Zeyneloğlu 2008:16). Bu noktada aslında geleneksel rollerin, kadınları ev içinde kalmaya erkekleri ise kamusal alana daha fazla dâhil olmaya teşvik ettiği söylenebilir. Sanayileşme süreci ile birlikte kadın ve erkeğin hem statü hem de roller açısından durumu önemli ölçüde değişime uğramıştır. Kadının ev dışına çıkması, daha çok iş hayatında kendine yer bulması ve dolayısıyla yeni bir sosyalleşme sürecine girmesi ile birlikte geleneksel toplumsal cinsiyete dair statüler ve bu statülere ait roller de değişim geçirmiştir. Ayrıca kadınların eğitim seviyesinin de gittikçe artması bu duruma bağlı olarak iş yerindeki statüsünü ve bütün bunlara bağlı olarak ekonomik durumunu da farklılaştırmıştır. Yine değişen sosyo-ekonomik şartlar paralelinde eğitim sistemi, hukuk sistemi ve aslında toplumsal yapıyı oluşturan her bir toplumsal kurum da benzer şekilde ve yönde değişim geçirmiştir. Bütün bu değişimler sonuç olarak erkek-kadın arasında hayata dair sorumlulukların daha eşitlikçi bir şekilde paylaşılması sonucunu da beraberinde getirmiştir.

Bu çalışma işte toplumsal cinsiyete dair geleneksel ve eşitlikçi rollere İlahiyat ve İslami İlimler Fakülteleri araştırma görevlilerinin bakışını ve bu bakışta bazı sosyal değişkenlerin etkisini incelemiştir. Çalışmada, araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesinde, Zeyneloğlu tarafından geliştirilen “Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği” (TCRTÖ) kullanılmış ve alt boyutlarıyla beraber değerlendirilmiştir.

Veriler genel olarak değerlendirildiğinde araştırma görevlilerinin, toplumsal cinsiyet rolleri açısından eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları söylenebilir. Literatürde İlahiyat Ve İslami İlimler Fakülteleri alanında görev yapan araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır. Ancak bu sonuç, üniversite öğrencileri ile yapılan birçok çalışmada elde edilen sonuçlarla benzerlik göstermektedir (Geçici vd. 2017:24). Ölçek alt boyutları açısından bakıldığında ise;

Araştırma görevlilerinin, Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt boyutu için eşitlikçi, Evlilikte Cinsiyet Rolü, Geleneksel Cinsiyet Rolü ve Erkek Cinsiyet Rolü alt boyutu için de geleneksel bir tutuma sahip oldukları söylenebilir. Benzer sonuçlara diğer araştırmalarda da rastlamak mümkündür (Geçici vd. 2017:24).

Cinsiyet bağlamında kadın ve erkek araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. Üniversite öğrencileri ile yapılan bazı araştırmalarda da benzer sonuçların tespit edildiği görülmektedir (Geçici vd. 2017:27). Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği bütününde ülkemizde yapılan benzer çalışmaların aksine erkelerin daha

eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları söylenebilir (Öngen ve Aytaç 2013:1-18). Alt boyutlara dair veriler için ise, Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt boyutunda kadınlar toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi bir tutuma sahiptirler denilebilir. Evlilikte Cinsiyet Rolüne dair veriler ise hem kadınlar hem de erkeklerin geleneksel bir tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Fakat bu alt boyutta erkeklerin kadınlara göre daha eşitlikçi oldukları söylenebilir. Geleneksel Cinsiyet Rolü açısından veriler değerlendirildiğine erkeklerin daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Son olarak Erkek Cinsiyet Rolü alt boyutunda da yine erkek ve kadınların geleneksel tutuma daha yakın oldukları görülmekte fakat erkeklerin bir derece daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu söylenebilir.

Çalışılan bölüm bağlamında, Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği bütününde Temel İslam Bilimleri alanında çalışan araştırma görevlilerinin, Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt boyutunda İslam Sanatları ve Tarihi alanında çalışan araştırma görevlilerinin, Geleneksel Cinsiyet al boyutu için ise yine Temel İslam Bilimleri alanında çalışan araştırma görevlilerinin daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Evlilikte Cinsiyet Rolü ve Erkek Cinsiyet Rolü alt boyutunda da veriler bütün çalışma alanları açısından geleneksel bir tutumu göstermektedir.

Mezun olunan program türü bağlamında Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği bütününde İLİTAM mezunu araştırma görevlilerinin, Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt boyutunda “diğer” öğretim türü fakülte mezunu araştırma görevlilerinin ve Geleneksel Cinsiyet Rolü alt boyutunda İLİTAM mezunu araştırma görevlilerinin daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Evlilikte Cinsiyet Rolü ve Erkek Cinsiyet Rolü alt boyutlarında ise bütün mezuniyet alanları açısından geleneksel bir tutum görülmektedir.

Anne eğitim durumu bağlamında, Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği bütününde anne eğitim durumu okuma yazma yok olan araştırma görevlilerinin, Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt boyutunda anne eğitim durumu lise olan araştırma görevlilerinin ve Geleneksel Cinsiyet Rolü alt boyutunda anne eğitim durumu okuma yazma yok olan araştırma görevlilerinin daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Evlilikte Cinsiyet Rolüne ve Erkek Cinsiyet Rolü alt boyutuna dair veriler ise bütün anne eğitim durumları açısından geleneksel bir tutumu göstermektedir.

Baba eğitim durumu bağlamında, Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği bütününde baba eğitim durumu okuma yazma yok olan araştırma görevlilerinin, Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt boyutunda baba eğitim durumu lisans olan araştırma görevlilerinin, Geleneksel Cinsiyet Rolü alt boyutunda ise baba eğitim durumu okuma yazma yok olan araştırma görevlilerinin daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Evlilikte Cinsiyet Rolü ve Erkek Cinsiyet Rolü alt

boyutunda ise veriler bütün baba eğitim durumları açısından geleneksel bir tutumu göstermektedir.

Bu veriler, aynı ölçek üzerinden yapılan bazı araştırmaların verilerine göre farklılık göstermektedir. Örneğin, Atış (2010:49) tarafından yapılan çalışmada anne-babası okuryazar olmayanların TCRTÖ puan ortalamalarının diğerlerine göre daha düşük olduğunu ortaya koymuştur.

Anne çalışma durumu bağlamında, Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği bütününde annesi çalışmayan araştırma görevlilerinin daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Zeyneloğlu tarafından hemşirelik eğitimi alan öğrencilerle yapılan çalışmada da benzer bir sonuçla annesi çalışmayan öğrencilerin daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları tespit edilmiştir (Zeyneloğlu 2008:60). Fakat aynı ölçek üzerinden yapılan başka araştırmalarda annesi çalışan öğrencilerin daha fazla eşitlikçi tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir (Uçar vd. 2017:101).

Alt boyutlara dair veriler için ise, Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt boyutunda annesi çalışan araştırma görevlilerinin, Geleneksel Cinsiyet Rolü açısından annesi çalışmayan araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi bir tutuma sahiptirler denilebilir. Evlilikte Cinsiyet Rolü ve Erkek Cinsiyet Rolüne dair veriler ise bütün anne çalışma durumları açısından geleneksel bir tutumu göstermektedir.

Baba çalışma durumu bağlamında, Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği bütününde, Geleneksel Cinsiyet Rolü ve Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt ölçeklerinde babası çalışan ve çalışmayan araştırma görevlilerinin eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Diğer alt boyutlar için ise, Evlilikte Cinsiyet Rolü ve Erkek Cinsiyet Rolü alt boyutlarında ise babası çalışan ve çalışmayan araştırma görevlilerinin aynı oranda geleneksel bir tutuma sahip oldukları görülmektedir. Bu veriler, aynı ölçek üzerinden yapılan bazı araştırmaların verileri ile benzerlik göstermektedir. Söz konusu çalışmalarda baba çalışma durumlarına göre elde edilen puan ortalamaları hem TCRTÖ hem de alt ölçek puanları açısından aradaki fark önemsiz bulunmuştur (Zeyneloğlu 2008:74).

Ekonomik durum bağlamında, Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği bütününde ekonomik durumu alt seviye olan araştırma görevlilerinin, Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt boyutunda ekonomik durumu üst seviye olan araştırma görevlilerinin ve Geleneksel Cinsiyet Rolü alt boyutunda da ekonomik durumu alt seviye olan araştırma görevlilerinin daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Son olarak Evlilikte Cinsiyet ve Erkek Cinsiyet Rolü alt boyutların da farklı ekonomik durumların aynı oranda geleneksel bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Aile tipi bağlamında gerek TCRTÖ ve gerekse bütün alt ölçeklerden alınan puanların hiçbirisi anlamlı düzeyde bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuçlar konu ile ilgili yapılmış diğer çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlarla benzerlik göstermektedir (Atış 2010:46)

Kaynakça

- Aksoy, N. 2006. “Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme ve kadının statüsü genel müdürlüğünün rolü”. Kadın statüsü uzmanlığı tezi, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Aslan, G. 2015. “A Metaphoric Analysis Regarding Gender Perceptions Of Preservice Teachers”. *Eğitim ve Bilim* 40(181).
- Atış, F. 2010. “Ebelik/Hemşirelik 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Aydın, E. 2010. “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algısı: Hacettepe Üniversitesi Mühendislik Ve Edebiyat Fakültesi Örneği”. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Ün., Ankara.
- Bingöl, Orhan. 2014. “Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye’de Kadınlık”. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 2014(3):108-14.
- Busse, M., ve C. Spielmann. 2003. “Gender Discrimination And The International Division Of Labour”. *Hamburg Institute Of International Economics Discussion* (245).
- Ceylan, T. 2011. “Toplumsal Sistem Analizinde Toplumsal Statü ve Rol”. *Journal of Graduate School of Social Sciences* 6(2).
- Çelik, A. R. 2018. “Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçim Tutumlarında Toplumsal Cinsiyet Rollerine Algısı Ve Değer Yönelimlerinin Etkileri”. Yüksek Lisans tezi, Üsküdar üniversitesi, İstanbul.
- Devrim Balcı, Sevgi. 2019. “Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algısının Flört Şiddeti Tutumuna Etkisi”. Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Dökmen, Y. Z. 2004. *Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar*. Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Esen, Erol, Diğdem Müge Siyez, Yağmur Soylu ve Gülce Demirgürz. 2017. “Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algısının Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi”. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi* 8(1):46-63.

- Geçici, F., A. Göllüce, E. Güvenç, ve S. Çelik. 2017. “Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları.” *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 8(1):21-27.
- Giddens, Antony. 2000. *Sosyoloji*. editör H. Özel ve C. Güzel. Ankara: Ayraç Yayınları.
- Hepşen, Özlem. 2010. “Tevrat, İncil Ve Kuran-I Kerim’de Kadın Bedeni”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kalın, C. C. 2011. “Simone de Beauvoir: Ötekiliğin Kabulü”. *Beytulhikme an International Journal of Philosophy* 6(2).
- Kansu, A. 2015. “Sağlık Çalışanlarına Göre Toplumsal Cinsiyet (Nazilli Devlet Hastanesi Örneği)”. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Kara, Z., ve Gürhan. 2013. “Eşit/sizliğin Tarafı Olmak: Mardin’de Toplumsal Cinsiyet Algısı”. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi* 3(1):65-92.
- Kılıç, A. Z., A. Beyazova, H. M. Akbaş, A. Zara ve İ. Serhatlı. 2014. “Okul Çağı Çocuklarının Toplumsal Cinsiyet Algıları: Gündelik Yaşam Örnekleriyle Cinsiyetçiliğin Benimsenme Durumuna Ve Esneyebilme Olasılığına Dair Bir Araştırma”. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi* 17(2).
- Marshall, Gordon. 1998. *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Öngen, B., ve S. Aytaç. 2013. “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları Ve Yaşam Değerleri İlişkisi”. *Sosyoloji Konferansları* (48).
- Özkan, G. 2019. “Üniversite Öğrencisi Kadın Futbolcuların Toplumsal Cinsiyet Algıları İle Sporcu Öz Yeterlilik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Scott, Joan W. 2010. “TOPLUMSAL CİNSİYET: FAYDALI BİR TARİHSEL ANALİZ KATEGORİSİ”. *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar* (12).
- Serdaroğlu, U. 2010. “Toplumsal Cinsiyet, Bilim ve Akademia”. içinde *İktisat ve Toplumsal Cinsiyet*. Ankara: Efil Yayınları.
- Şafak, Ş., Z. Çopur ve M. Özkan. 2006. “Çocukların Evle İlgili Faaliyetlere Harcadıkları Zamanın İncelenmesi”. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi* 17.
- Tan, Mine. 1979. *Kadın: Ekonomik Yaşamı ve Eğitimi*. Ankara: Türkiye İş Bankası.
- Tire, O. t.y. “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Türkiye’de Kadın Yoksulluğu”. *Mavi Atlas5* 1(97-112).

- Uçar, T., Y. A. Derya, T. Karaaslan ve Ö. A. Tunç. 2017. “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları Ve Şiddet Davranışları”. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi* 26(3):96-103.
- Vatandaş, Celalettin. 2011. “TOPLUMSAL CİNSİYET VE CİNSİYET ROLLERİNİN ALGILANIŞI”. *Istanbul Journal of Sociological Studies* (35):29-56.
- Yılmaz, Duygu Vefikuluçay, Simge Zeyneloğlu, Semra Kocaöz, Sezer Kısa, Lale Taşkın ve Kafiye Eroğlu. 2009. “Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri”. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 6(1).
- Zeyneloğlu, S. 2008. “Ankara’da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları”. Doktora tezi, Hacettepe Ün., Ankara.